

# Ο Warhol στριφογυρίζει στον τάφο του.

του Cory Doctorow

(Δημοσιεύθηκε αρχικά στην εφημερίδα *The Guardian*, στις 13 Νοεμβρίου 2007)

Ο πολύ καλός έντυπος οδηγός για την τρέχουσα έκθεση POPARTPORTRAITS στην National Portrait Gallery έχει πολλά να πει για τις εικόνες που κρέμονται στους τοίχους, για τα διαφορετικά πρωτογενή υλικά στα οποία βασίστηκαν οι καλλιτέχνες για να δημιουργήσουν τα προκλητικά τους έργα. Έκοψαν από περιοδικά, αντέγραψαν κόμικ, ενσωμάτωσαν χαρακτήρες από καρτούν με trademark όπως η Minnie Mouse, αναπαρήγαγαν εξώφυλλα από το περιοδικό TIME, έκαναν ειρωνική χρήση του καρτούν του Charles Atlas, ζωγράρισαν πάνω σε εικονικές φωτογραφίες του James Dean ή του Elvis Presley – και αυτή είναι μόνο η πρώτη από επτά αίθουσες.

Ο οδηγός περιγράφει την αισθητική εμπειρία του να βλέπει κανείς την επανατοποθέτηση ινδαλμάτων της κουλτούρας μας ψηλότερα ή χαμηλότερα, την τέχνη που δημιουργήθηκε από διακεκριμένους καλλιτέχνες όπως οι Roons, Rauschenberg, Warhol και άλλοι, που πετσόκοψαν έργα τρίτων, χωρίς άδεια και τα έφτιαξαν ξανά ώστε να κάνουν κάποια δήλωση και να προξενήσουν συναισθήματα που ποτέ δεν υποστήριζαν οι αρχικοί δημιουργοί.

Παρόλα αυτά, ο οδηγός δεν έχει ούτε μία λέξη για τα δικαιώματα αναπαραγωγής πνευματικής ιδιοκτησίας (copyrights). Ποιος μπορεί να τον κατηγορήσει; Μία πραγματεία στους τρόπους με τους οποίους σήματα κατατεθέντα και copyrights χαλιναγωγήθηκαν – *έπρεπε να χαλιναγωγηθούν* – ώστε να δημιουργηθούν αυτά τα έργα θα γέμιζε τόμους. Διαβάζοντας τον οδηγό, πρέπει να υποθέσεις ότι το μόνο μήνυμα του συγγραφέα του σχετικά με τα copyrights είναι πώς όταν τίθεται θέμα ελεύθερης έκφρασης, τα δικαιώματα των δημιουργών του αρχικού υλικού που χρησιμοποιήθηκε από την pop art μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα.

Υπάρχει όμως, ένα ακόμη μήνυμα σχετικά με τα copyrights στην National Portrait Gallery: είναι ξεκάθαρο στις επιγραφές “απαγορεύεται η φωτογράφιση” που είναι τοποθετημένες σε ευδιάκριτα σημεία στους τοίχους, περιλαμβανόμενης και μίας ακριβώς στην είσοδο της έκθεσης POPARTPORTRAITS. Δεν είναι εκεί για να προστατέψουν τα έργα από τις παρενέργειες των φωτογραφικών φλας (σε αυτή την περίπτωση θα έγραφαν “απαγορεύεται η χρήση φλας”). Όχι, η απαγόρευση των φωτογραφιών είναι εκεί για να προστατέψει τα copyrights των έργων που κρέμονται στους τοίχους – γεγονός που επιβεβαίωσαν όλοι οι εργαζόμενοι στην έκθεση, που

ρώτησα σχετικά.

Και πραγματικά, μοιάζει πως κάθε τετραγωνικό εκατοστό της Portrait Gallery είναι κάτω από κάποια μορφή copyright. Δεν μου επέτρεψαν καν να φωτογραφίσω την επιγραφή “απαγορεύεται η φωτογράφιση”. Μία εργαζόμενη στην πινακοθήκη μου εξήγησε πως της έχουν πει ότι η τυπογραφία και η μορφή της λεζάντας “απαγορεύεται η φωτογράφιση” ήταν και αυτή κάτω από copyright. Αν αυτό ισχύει, τότε θα μπορούσε να υποθέσει κανείς πως οι ίδιοι κανόνες θα απαγόρευαν σε οποιονδήποτε να βγάλει φωτογραφίες σε δημόσιους χώρους – εκτός και αν θα μπορούσε με κάποιο τρόπο να βγάλει μία φωτογραφία της πλατείας Leicester Square που να μην περιλαμβάνει καμία επιγραφή ή λογότυπο, προσόψεις κτιρίων ή εικόνες. Αμφιβάλω αν ο Warhol θα μπορούσε να το είχε κάνει.

Ποιο είναι τότε το μήνυμα της έκθεσης; Είναι ένας πανηγυρισμός της κουλτούρας της ανασύνθεσης (remix culture), που αποκαλύπτει τις ατελείωτες δυνατότητες που ανοίγονται από την ιδιοποίηση και επαναχρησιμοποίηση χωρίς άδεια;

Ή είναι ο επιτύμβιος λόγος των ωραίων ημερών πριν την δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας από τον ΟΗΕ και την επακόλουθη mania να μετατρέψουμε σε ιδιοκτησία κάποιου, οτιδήποτε μπορεί να γίνει αντικείμενο αίσθησης και να καταγραφεί;

Προσπαθεί αυτή η έκθεση – που χρηματοδοτήθηκε με δημόσιο χρήμα, με κάποια από τα έργα να είναι και τα ίδια ιδιοκτησία δημόσιων οργανισμών – να μας εμπνεύσει να γίνουμε οι pop art καλλιτέχνες του 21ου αιώνα, εξοπλισμένοι με τις κάμερες των κινητών μας, τις ιστοσελίδες μας και τους μίκτες μας ή αποσκοπεί στο να μας πληροφορήσει πως η ευκαιρία μας πέρασε και θα έπρεπε καλύτερα να συνηθίσουμε μία ζωή ως δουλοπάροικοι της πληροφορίας, οι οποίοι δεν μπορούμε καν να κάνουμε ελεύθερη χρήση αυτού που βλέπουν τα μάτια μας ή ακούνε τα αυτιά μας, των δρόμων πάνω στους οποίους περπατάμε;

Ή ίσως, λέω, ίσως, να είναι στην πραγματικότητα μία Ντανταϊκή έκθεση, *μεταμφιεσμένη* ως έκθεση pop art! Ίσως το θέμα είναι να μας γαργαλήσει με την υπέροχη ειρωνεία του εορτασμού της καταπάτησης των copyrights ενώ την ίδια στιγμή βλέπουμε ότι ακόμη και η επιγραφή “απαγορεύεται η φωτογράφιση” είναι μία μορφή ιδιοκτησίας και δεν μπορεί να αναπαραχθεί χωρίς τη άδεια που δεν θα μπορούσαμε να έχουμε ποτέ.

---

(Σ.τ.Μ.) Σχετικά με αυτό το κείμενο:

Το άρθρο αυτό γράφτηκε από τον Cory Doctorow, <http://craphound.com/>.

Δημοσιεύθηκε αρχικά στην εφημερίδα *The Guardian*, στις 13 Νοεμβρίου 2007, με τίτλο “Warhol is Turning in His Grave”.

*Το άρθρο στην αρχική του μορφή, στα αγγλικά, περιλαμβάνεται στο βιβλίο "CONTENT: Selected Essays on Technology, Creativity, Copyright and the Future of the Future". Διατίθεται κάτω από άδεια Creative Commons Attribution Share Alike Non-Commercial. Περισσότερες πληροφορίες για το βιβλίο μπορείτε να βρείτε στην σελίδα <http://craphound.com/content/>*

*Η μετάφρασή του στα Ελληνικά έγινε από τον Παναγιώτη Βρυώνη, τον Αύγουστο του 2009. Μπορείτε να το βρείτε, σε διάφορες μορφές, στην σελίδα <http://vrypan.net/longtxt/>. Η μετάφραση διατίθεται με την άδεια Creative Commons Attribution Share Alike Non-Commercial.*